

VICES AND VICTORIES

פרשת וישלח תשפ"ה

/GENESIS

PARASHAS VAYISHLACH

32 / 27 - 33 / 4

2

was dislocated as he wrestled with him. ²⁷ Then he said, "Let me go, for dawn has broken." And he said, "I will not let you go unless you bless me."
²⁸ He said to him, "What is your name?" He replied, "Jacob."
²⁹ He said, "No longer will it be said that your name is Jacob, but Israel, for you have striven with the Divine and with man and have overcome."
³⁰ Then Jacob inquired, and he said, "Divulge, if you please, your name." And he said, "Why then do you inquire of my name?" And he blessed him there.
³¹ So Jacob called the name of the place Peniel — "For I have seen the Divine face to face,

30. שְׁמֵךְ — Your name. An angel exists only to perform God's will, and his "name" is a reflection of that mission. In asking the angel his name, Jacob sought to learn the nature of his mission, but the angel replied that he had no set name, for the names of angels change according to their assignments (Rashi)

27. כִּי עָלָה הַשָּׁחַר — FOR DAWN HAS BROKEN, וְצָרִיךְ אֲנִי לומר שִׁירָה — and I must recite song⁵ — כְּיוֹם־
by day.⁵

4
R' Chelbo in the name of R' Shmuel bar Nachman said: לעולם אין כח של מעלה — A celestial band of angels never praises God and repeats the praise,⁵ אלא בכל יום בורא הקדוש ברוך הוא כח — but rather, the Holy One, blessed is He, creates a new band of angels each day, וְהֵן אֲמִירִים שִׁירָה — and they utter a new song of praise before Him, and then they depart.⁶ אמר רבי ברכיה: השבתי R' Berechyah said: I countered R' Chelbo by saying, והוא כתיב: ויאמר שלחני כי עלה השחר והגיע זמני לומר — "But it is written, Then he said, 'Let me go for dawn has broken,' meaning: and with the dawn, my twin has arrived to utter a song of praise before God."⁷ אמר לוי: חוקא, סברת — [R' Chelbo] retorted to me, "Stified one! Are you attempting to stifle me?"⁸ אמר: מה הוא דין דכתיב: ויאמר — I said again, "What is the meaning of that which is written, Then he said, 'Let me go for dawn has broken?'⁹ אמר לוי — [R' Chelbo] then answered me, — "That is true of the angels Michael and Gabriel, who are celestial princes, i.e., archangels,¹⁰ — רבובא מתחלפין ואיתן לא מתחלפין — for all the ordinary angels are replaced daily, but they, the archangels, are never replaced."¹¹

5
והדבר הוא פלא וכי לא מצא המלאך זמן להתאבקות עם יעקב אלא בזמן שהוא עומד לומר שירה?

62 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH

6
THROUGHOUT THE NIGHT, YAAKOV STRUGGLED WITH THE angel of Eisav, and he was victorious. Toward morning, the angel asks Yaakov to release him, but Yaakov refuses unless the angel blesses him. The angel informs Yaakov that his name will be changed to Yisrael. "And what is your name?" Yaakov asks the angel. But the angel's only response is a cryptic question, "Why do you ask my name?" What is the implication of this dialogue?

8
זה יסוד גדול בעבודת ה' שכאשר יהודי מקיים מצוה, כגון שמתעטף בציצית או מניח תפילין, אף אם אין לו בשעה זו הארת הדעת ורגשי הלב, הרי עצם קיום המצוה שזוכה לקיים את רצון ה' צריך להיות אצלו התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים, וע"ז הוא מברך ברוך אתה ה' א"מ"ה אשר קדשנו במצוותיו וצונו, הור"י על עצם הזכ"י שהוא מקיים את צווי השי"ת. ובאמת כלום יש תענוג גדול מזה שבשר נדם קרוב מחומר וזוכה לקיים את רצון השי"ת, ולהתעטף בציצית או להניח תפילין, הלא עצם קיום המצוה היא הזכ"י הגדולה ביותר עבורו, וכשיהודי מביע רגש הזה הלא זה באמת התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים, מה שזוכה לקיים את רצון השי"ת, וכדאיתא ממרן מקוברין ז"ע שכל פעולה שיהודי עושה צריך להכניס שמחה והתעוררות בלבו מזה שיהיה לקיים רצונו ית'.

7
בעלות השחר מבקש המלאך מיעקב לשלח אותו. יעקב, השולט היטב במלאך, שואל את המלאך שמה גנב או קוביוסטוס הוא, ופוחד מפני השחר? משיב המלאך ואומר כי היום הגיע זמנו לומר שירה לפני ה' ומאו בריאת העולם לא זכה לכך. יעקב נצל את הדבר ואמר כי לא ישלח אותו אלא אם כן יברך אותו תחלה, דהיינו יודה לו על הברכות שברכו אביו, ואמנם המלאך הודה ליעקב על הברכות. הספור נראה פשוט וחמים אך טמון בו מוסר השכל גדול. מלאך, המכונה "שכל נבדל", יצור רוחני שאין לו יצר הרע ואין לו שום קשר לרע, חייב להמתין למעלה מאלפיים שנה כדי שיזכה לומר שירה לקב"ה, דהיינו להתפלל אליו. כיצד מגיעים למספר שנים כה רב? הבה נחשב. מיום בריאת העולם ועד המבול עברו אלף שש מאות חמשים ושש שנים (רש"י בראשית י"א, א) ועוד תקופה של כשש מאות שנה עד יעקב שהיה אז בגיל תשעים ושבע שנים. אם המלאך אינו מנצל את זכותו חייב להמתין עוד תקופה ארוכה ואולי תקופה דומה עד אשר יזכה לומר שירה לפני הקב"ה, ואלו היהודי יכול להתפלל בכל יום כמה פעמים ורבי יוחנן אמר: "הלואי ויתפלל האדם כל היום כולו" (ברכות כו). כמה עלינו לשמוח על אשר נתנה לנו הזדמנות כזאת ולנצלה בדרך הטובה והיעילה ביותר.

רפואת התורה — והזחירות בהתמדתה (10)

(פרק כג פסוק י) "כי תצא מחנה על אויבך וגשמת מכל דבר רע וגו' והי'

מחניך קדוש" וגו'. בהקדם לזה שאנו רוצים לבאר כאן, נביא מתחלה הכתוב (בבראשית פ' וישלח לב כה) "ויותר יעקב לבדו ויבאק איש עמו". ואח"כ (חולין צא) מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד לכסא הכבוד. והיינו שהאבק עלה ועבר מעולם העשייה, עד לעולם היצירה, ועד לעולם הבריאה, וגם לעולם האצילות הגיע —

עד לכסא הכבוד! ובודאי יש בזה סודות גדולים, אבל אנו נפרש כפשוטו, שהרי ידוע כי האיש שנאבק עם יעקב אבינו הי' שרו של עשו, והמלחמה היתה רוחנית כמובן, כלומר: שרצה להכניס בו מחשבות זרות ח"ו. וזהו מה שאמרו שם חד מ"ד כת"ח נדמה לו, היינו שהתוכח אתו כת"ח ורצה להכשילו באמונה ח"ו. וזהו שהעלו אבק עד לכסא הכבוד, אבל לא עלה בידו, ככתוב "וירא כי לא יכול לרי". וכיון שראה שלא יכול לו — "ויגע בכף ירכו", כלומר: נגע ביוצאי ירכו, וכתוב "ותקע כף ירך יעקב וגו' עד עלות השחר", היינו דמה שנגע ביוצאי ירכו של יעקב זה עד עלות השחר, כלומר: כל הגלות שנמשל ללילה עד הגאולה האחרונה (*).

נט

המצפון

וישגח

חכמת

המלאכים התעלו במדרגתם ע"י חסד דאברהם

12

חז"ל אמרו: "עלת לקראת הלך בנימוסה, למעלה שאין אכילה ושתייה עלה משה למרום ולא אכל... אבל למטה שיש אכילה ושתייה, 'והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו', וכי אוכלין היו אלא נראין כאוכלין" (ב"ר מח, יד).

המלאכים למעשה לא נהנו משולחנו של אברהם, רק נראין כאוכלין, "א"כ על מה ולמה מחוייבים הם בהכרת הטוב לאברהם, ולא אליו לבדו, אלא אף לזרעו אחריו, עד שמחוייבים הם מכח הכרת הטוב להסכים לנחיתת התורה למשה.

אכן הכרת הטוב של המלאכים לא היתה עבור הנאתם מהאכילה, ובאור הדברים חז"ל אמרו: "הכא את אמר 'והוא עומד עליהם' ולהלן אמר 'נצבים עליו', אלא עד שלא יצא ידיהם [ידי חובתו] נצבים עליו, כיון שיצא ידיהם — והוא עומד עליהם" (ב"ר פמ"ח, יד).

מתחילה היו הם במעלה גבוהה מאברהם, אולם לאחר שראו את מסירות הנפש המופלגת של אברהם עבור אורחיו, כיצד התגבר על קשיי החומר ועשה רצון ה' בריאות, על אף רוב יסוריו ומשורתי שהיו לו, אז הבינו ששלימות מעשי של אברהם עולה על זו של מלאכים, וזהו "והוא עומד עליהם" — הוא גדול ושלם מהם. באותו מעמד הבינו המלאכים ולמדו, שלא רק שבכח האדם להיות גדול מהם, אלא גם שהמלאכים עצמם הם אלו שמתעלים ע"י פעולות האדם. שהאדם הוא מעלה את המלאכים במדרגתם, וע"י שאברהם עשה אותם כלים לעבודת החסד שלו במסירות, ע"י כך נתן עילוי למלאכים במדרגתם.

איתא בספרים הקדושים, שהיפוך מלת רע

הוא ער פירוש התעוררות, כשהופך את הרע

התעוררות לעשיית טוב, נמצא שאינו רע כלל אלא טוב לגמרי, בשעה שיעקב אע"ה נצח את המלאך שרו של עשיו שהוא השטן, אמר לו המלאך שלחני כי עלה השחר ואיתא במס' (חולין צא:), שאמר אני מלאך ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו, למה דוקא עכשיו הגיע זמני לומר שירה?

הנברא מגיע למדרגת שירה בשעת שבא לשלמות תכליתו, כישראל על הים שבאו לידי שירה על ידי ההשגות העליונות בהכרת הכבוד, לכן בשעה שיעקב נצח את השטן מילא הלה את שליחותו לשמש לצדיק אמצעי לעלייה, על ידי שגובר עליו בבחירתו הטובה בזה בא השטן לידי שלמותו ואז הגיע זמנו לומר שירה, אמרו בוונה הקדוש (בראשית פח), דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, השמאלא נעשה קדישא על ידי האופנים השונים של שימוש הרע לשם עבודת הכבוד.

גדר זה של תיקון הרע בבחינות הללו הוא השרש לתשובה השלמה, תשובה מאהבה המגיעת עד כסא הכבוד, כלומר עד תכלית שלמות הבריאה, עד התיקון הסופי שבו גם הרע הופך לטוב על ידי תשובה מאהבה, הזדוונות נעשים כזכויות כי הם גרמו לעליית השב, עד למדרגת בעל תשובה גמור שגדולה יותר ממדרגת צדיק. (מכתב חאליו ח"ג עמ' 152).

14

only refer to the manner in which this sanctification is uttered by the celestial creatures in Heaven. In other words, we learn from the angels how to say *Kedushah*, and we do it the same way they do. However, when it comes to the actual utterance of this sanctification, the angels can utter it only after Yisrael does so here on earth. Therefore, if we really fear Hashem Yisbarach the way we should, our fear will help the angels rise to a higher spiritual plane and reach a more intense sense of fear, that of dread (אימה).

This then, is the explanation of the entire passage:

* "and thus, instill fear of You" (the lower form of fear, as we have mentioned above), "upon all that You have made," meaning the lowly creatures, such as the human beings in the physical realm of עשיה. This will cause the

THE ANGELS' MADREIGAH DEPENDS ON THE EARTHLY CREATURES

* DID WE EVER imagine that the sublimity of level that the angels can reach depends on our service of Hashem Yisbarach? It is indeed so, and it follows from the above-mentioned passage from the *Ma'amar haChochmah* of Ramchal.

According to Ramchal, we beg Hashem Yisbarach to instill the dread of Him (אימה) upon the angels (ברואים). As we know, the angels, being celestial creatures, are well aware of the רוממות, the supernal highness, of Hashem Yisbarach, and thus surely fear and dread Him. Therefore, how are we supposed to understand the nature of our prayer — to instill upon them the dread of Hashem?

* The answer is that, as a matter of fact, the loftiness of the angels' madreigah depends on our own service of Hashem Yisbarach. Chazal say (*Chullin* 91b): "למעלה, עד שיאמרו ישראל למטה [their praise and] songs in their heavenly realms until Yisrael utters [their own praises to Hashem] here in these low spheres." And although we say in the *Kedushah* prayer, "We will sanctify Your Name in the same way as it is sanctified in Heaven," we

implanting of אימתך, "Your dread" (the highest expression of fear), על כל מה שבראת, "upon all that You have created," i.e. the angels who belong to the spiritual realm of בריאה. The result of this פחד and אימה will be...

17

MY SOLE DESIRE 3-R. Kugler

Our hearts may be overcome with distress. We feel as if we are groping in the dark. But when the situation is alleviated, we see how that very distress brought us so much closer to Hashem. We cleaved to Him so tightly. We strengthened ourselves and had faith in Him. And now we thank Him for every bit of progress and every miniscule improvement. In retrospect, we can see that the *nisyonos* Hashem sent us were valuable gifts that helped us draw closer to Him. After the stormy winter, the succulent fruits begin to grow. Now we can see the goodness that Hashem showered upon us when we were still in the midst of our tribulations, though we couldn't appreciate it at the time.

18

R. Fried.

Rav Chaim Dov Keller offers a different interpretation of the dialogue between Yaakov and the angel. He interprets Yaakov's question along the same lines as does Rav Chasman. Yaakov wanted to know the essence of the *yetzer hara*, because he wanted to forewarn his descendants and fortify them against this formidable foe.

"Why do you ask my name?" the angel replied. "It is a pointless endeavor to prepare your descendants for their encounters with me. My mission is to test people, and in order to do this, I change form in every generation. The situations change, the temptations change, and I change. In one generation, the temptation may be idol worship, and that is where I concentrate my efforts. In another generation, it may be the heresies of so-called enlightenment, and that is where I concentrate my efforts. I am always taking on a different form and changing my essence. Telling what my name is now would not help your descendants in the future."

In our own times, it seems to me, the changed form of the *yetzer hara* is the pursuit of wealth and worldly pleasures. Materialism is the bane of our generation. And that chameleon known as the *yetzer hara* is working actively to promote it.

22

השטן לבני ישראל כשהראה להם שמושה מת ועשה חושך בעולם, ואז ירפה ממנו, אמנם יעקב הראה לו שמבין את כוחו שאינו אלא הטעיה ודמיון כוזב שאין בו ממש והעלה גם הוא אבק עד כסא הכבוד.

ולא זו בלבד, אלא, גם ברגעים קשים אלו לא הפסיק מעבודת ה'. כמו שכתב הספורנו "ולא יכול לו" - לרוב דבקותו תמיד באל יתברך במחשבה ובדבור ומתי יצליח לעשותו צולע, כאשר חודיע לו החטא העתיד במדריכי עמו, ובדאגתו בזה פסק הדבור ותגע כף ירכו בהאבקו עמו" עכ"ד. ובה שלא נרתע יעקב והעלה אבק כמוהו והמשיך בעבודת ה' בזמן הקשה ביותר זכה לכל הני"ל, דבזה הועיל גם לבניו אחריו, שלמדו מפרשה זו את תכונתו האמיתית של היצר הרע, שאין בו אלא תחפושת בעלמא דמיון שוא פעם בא בצורת עובד כוכבים ומכשילו לעבירה, ופעם בא בצורה של תלמיד חכם ומפילו מעבודת ה', ואם לא מצליח בכל דרך, עושה לו את העולם חשוך לפניו ואז מפילו. וכאשר ידעו זאת יקל עליהם העבודה, ויהיה בכוחם להתגבר על יצרם הרע.

כי עלה השחר - וצריך אני לומר שירה ביום. (רש"י בשם המדרש, חולין צא ע"ב) וצריך ביאור, האם המלאך - שכוחו הוא יותר מן האדם, זקוק לרשותו של אדם יעקב להיות משוחרר לעשות את תפקידו ולומר שירה?

ויש לומר על פי מ"כ בספר 'נפש החיים' (ש"א פי"א) בשם הפרי עץ חיים' בכוונת גנין אמירת "קדושה", שהוא העלאת והתקשרות עולמות עליונים, להוסיף בהם עי"ז תוספות קדושה ואור עליון. ואולי מזה יצא מנהגן של ישראל שנוהגים להעלות עצמן בעת אמירת הקדושה. וזה אין בכח שום מלאך ושרף לעשותו בעצמו תחלה. לזאת לא יפתח פיו נד עליות הבל פיהם של קדושת ישראל קבוצי מטה, עכ"ל.

ולכן ביקש המלאך רשות מיעקב אבינו לעלות ולקיים את תפקידו, דהיינו שיתחיל עקב בשירה [אמירת קדושה שלו], שזה מאפשר למלאכים שירה דידהו.

מחנה דן

19

ברש"י: כי עלה השחר - וצריך אני לומר שירה ביום ע"כ. ויש להתבונן במה נשתנה יום זה יותר משאר ימים שדוקא בבוקר זה צריך היה לומר שירה.

ועי' בעבודת ישראל כאן שכתב לבאר את הענין וז"ל: הנה כל מלאך אינו אומר שירה וזמרה להבורא ית"ש רק על החסד שבראו לעשות רצונו ית' ... והנה שרו של עשו הוא ה"ס הוא היצה"ר הוא השטן שנברא להסית האדם ולהסירו מדעת יוצרו כי לכך נברא. אמנם אף על גב שלכך נברא אין חפץ המלאך הזה באמת שישמע האדם לקולו לעשות הרע רק הוא מחויב לעשות פעולתו ולהדחיקו והאדם יתחזק וילחם כנגדו ויכבוש אותו. וזה תכלית בריאתו כי לא בראו היוצר ב"ה באופן אחר כי מאתו לא תצא הרעה וכו' עכ"ל ע"ש.

והיינו, שתכליתו האמיתית של עשיו הוא שיהא בטל ליעקב ושיהיו כוחות הגשם והעשייה - אותם מסמל עשיו (עשיו מלשון עשוי) בטלים לתכליתם האמיתית הוא הרוח והצורה - אותם מסמל יעקב יושב האוהלים, ושלמרות שמציאותו של עשיו נראית כמציאות קיימת - על כל פנים מוטל על האדם להתגבר ולהתנשא מעליו ולבטלו לשרשו.

וכיון שכן, בעצם בזה שיעקב הצליח לנצחו - בזה גופא מילא שרו של עשיו את ייעודו ואת תכליתו האמיתית בעולם. ומשום כן, לאחר שיעקב הצליח לנצחו ויכל לו - זהו הזמן שבו מילא שליחותו בעולם ואומר הוא שירה.

התורה

וישלח

אוצרות

20

ביאר הגאון מטשעבין ר' בריש וינפלד זצ"ל, כי חס"מ אין מהותו רע, אלא מלאך הוא העושה שליחותו של הקב"ה, ותפקידו להסיח ולהדיח בני אדם מדרך הישר, והנה כשמצליחים להתגבר עליו ולא מקבלים דבריו הוא שמח מאוד שישראל עושים רצונו של מקום, ועל כן כשראה חס"מ שאיננו מצליח להתגבר על יעקב ולהכשילו שמח שמחה גדולה עד מאוד, ואמר לו "שלחני" כי הגיע זמני לומר שירה, כלומר לא מצא עת כשר לשמוח ולשורר כמו עכשיו שיעקב גבר עליו.

כדבריו כתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו "יערות דבש" (דרוש י"ד) בתוספת טעם וז"ל: נחא ליה לשטן שיעמדו הצדיקים בנסיון כי אם ח"ו כולם ישמעו לו א"כ יקצוף ה' ויבערו מהעולם בראותו כי הכל סג יחדיו, ומה תועלת אם יבחנו בני אדם, אם אינם עומדים בבחינה. ולכן נוח לו לשטן שיעמדו צדיקים בנסיון, ולכן ביום כפור מלמד זכות ומפאר לישראל לפני הקב"ה מטעם הני"ל, כדי שלא יקצוף הקב"ה לבערו מן העולם, ולכן אמרו (סנהדרין צח) שכן דוד בא בדור שכולו חייב, דאז יקצוף ה' על השטן ויבערו מן העולם, והוא שרו של עשו. ובנפול זה יקום זה עכ"ד.

בספר "בן יהוידע" כותב בענין האבק שהעלו ברגליהם עד כסא הכבוד, וזהו סוד עמוק ואינו כפשוטו, ע"ש. ומוסיף לומר, ואם תרצה לדעת מעלת התיקון

ונחלקו בגמרא שם איך נדמה לו, רבי שמואל בר נחמני אמר כעובד כוכבים, עולא אמר כתלמיד חכם, ע"ש. בא השטן בשליחות משמים ליאבק עם יעקב עד כדי מיתה, וכדי להפילו בא אליו בצורה של הטעיה, שיעקב טעה ולא ילחם עמו בחושבו שאין הוא השטן, אמנם יעקב הבין ונאבק עמו ולא נתן לו להפילו ולאבדו, עד עלות השחר, לא נותר לשטן יותר במה להטעותו ולבלבלו, אלא ברגליו, והיה מעלה אבק עד כסא הכבוד, כדי שיעקב יחשוב שחושך בא לעולם [נעץ ששעה

According to our Sages, this angel was the guardian angel of Eisav, also known as Satan, also known as the *yetzer hara*, the evil inclination. Rav Leib Chasman explains that, since the name of a person or being reflects his essence, when Yaakov asked the angel for his name he was actually trying to discover his essence. He was actually saying, "What are you all about, *yetzer hara*? What makes you tick? What is the secret of your power over people?"

And the angel replied, "Why do you ask my name?" In other words, explains Rav Leib Chasman, there is no point in asking this question. The *yetzer hara* is not a reality, only a figment of the imagination. It is an image that is conjured in the mind when a person is consumed by desire. But in reality, there is no separate entity called the *yetzer hara*. It is the person himself.

Sometimes, a person lies in the dark and sees huge shadows forming on the wall. He is terrified. Perhaps it is a bear, or an intruder. But then he flicks on the light and sees that it was nothing, only his own overactive imagination. This is the *yetzer hara*, a shadow in the night, a figure of fantasy, without reality, without essence. And when you flick on the light, you discover that nothing was there in the first place.

שבת ה"ב (ב) פסוק (ל) נחמה

ועד א / הרחקה משקר גם בראיה ושמיעה

(עיין ממ"א א עמ' 100), הם גם אוהבים לקרוא *שיפוי* דמיון וכזב. שלא היו כלל, וכן לספר את דמיונותיהם לאחרים, וכל הנאתם וסיפוקם הוא מאהבת הדמיון והפיכתו למציאות.

המבוגר כבר עזב את משחקי הילדות אבל עדיין נותר אצלו השעשוע עם הצעצועים שלו - הדמיון שהוא שואף אליו, אם זו תאווה הכבוד או תאווה הממון וכדו', וכך יש סוג של בני אדם שכל חייהם מושגת על אהבת השקר, וכל הנאתם היא להשתעשע עם עולם הדמיון ולהפכו למציאות נוכחים לדאבוננו יש בתחום זה שטח רחב להכניס את האדם לעולם הדמיון, אם ע"י ספרות או סרטים והצגות שההנאה בכל אלו היא להפליג על כנפי הדמיון, אפילו לדברים שאינם בני קיימא במציאות, ויש גם דברים יותר מסוכנים הגורמים לאדם להשתעשע עם דמיונותיו, אם ע"י שכרות או סמים, שכל אלו גורמים לאדם לברוח מהמציאות אל עולם הדמיון. אמנם רוב בני אדם מתביישים לספר את דמיונותיהם, אבל יש סוג בני אדם שאינם נרתעים מלעשות זאת, ומספרים סיפורי כזב ללא שום תועלת, אלא רק להנאת עצמם מתוך אהבת השקר, שההנאה בזה היא הכריחה מהמציאות אל עולם השקר הדמיוני.

This profound understanding of the essence of the *יצר הרע* was revealed to Yaakov by the Angel of Esav when the two wrestled at the Yabok river crossing. After overpowering the Angel, Yaakov asked him, "הגידה נא שמך, Please tell me your name." He replied, "למה זה תשאל לשמי, Why do you ask for my name?" (Bereishis 32:30). By asking for his name, Yaakov was actually asking him to explain his essence (see Sforno). The 'name' of an entity defines its essence. This we learn from the fact that Adam's greatness expressed itself in his ability to give names to all living creatures, thereby defining their essence. This, then, gives us an understanding of the Angel's reply, "Why do you ask for my name?" The Angel of Esav was not posing a question, but rather giving a reply. "My strength lies in the fact that people do not pause to examine me more closely to know my name, my essence, for if they would, it would dispel the illusion that I present." Thus the Angel of Esav truly answered Yaakov's question as to his 'name.'

וזה אשר שאל יעקב את המלאך "הגידה לי שמך", פירש המלבי"ם, רצה יעקב לעמוד על מהות ענינו ועצמותו ותכלית בריאותו, שהשם מורה על העצמות. יונאמר לו למה זה תשאל לשמי והוא פלאי" - כוונתו כי החומר והיצה"ר הוא מקור ההעדר, וכל רע בא מפאת העדר הכרוך בחומר [דהיינו דמיון כוזב] וזה מהותו, עד שלא יצדק לו שם מורה על מהות, כי ענינו הוא שאין לו מהות, ואינו קיים על מצב אחד, רק פושט צורה ולובש צורה, עכ"ל.

23-6-

Another possible understanding of the Angel's reply to Yaakov is that in truth he has no name, for a name denotes a tangible reality. There is none by the *yetzer hara* since the *יצר הרע* does not exist as the reality that he presents, he is in fact nameless. Hence, זה, למה זה, תשאל לשמי, Why do you ask for my name for I have none. My father זצ"ל explained the following verse in *Koheles* in this vein:

לעבוד באמת וישלח

27

הרמח"ל בספרו דרך עץ החיים כותב יסוד גדול :

ידיעת האמת מחזקת את הנשמה ומרחקת ממנה את היצר, ואין דבר שמחליש את הנשמה כמו חסרון הידיעה. ואם הייתה הידיעה רחבה ועומדת על לב האדם, לא היו חוטאים לעולם ואף לא היה היצר קרוב אליהם - כמו שאינו קרוב למלאכים.

ואפשר שדברי הרמח"ל רמוזים בפסוק "ויאבק איש עימו עד עלות השחר" - כל כוחו של היצר ללחום ולהיאבק באדם הוא 'עד עלות השחר', כל זמן שחסרה לו בהירות וידיעת האמת, אך ב'עלות השחר', כשאור ידיעת האמת זורח ומאיר לאדם, אין ליצר כח להלחם בו והוא דומה למלאכים שאין ליצר שליטה עליהם.

אך למותר להאריך בחשיבותם העצומה של דברים אלו. הרמח"ל מלמד אותנו שאין דבר שמחליש את הנשמה כמו חסרון הידיעה, ואין דבר שמחזק את כח הנשמה כידיעה בהירה של האמת והעמדתה על לב האדם. ישנם שמקדישים מזמנם היקר לעיסוק בעניינים רבים וחשובים, אך לדאבון לב כמעט שלא הקדישו זמן לברר לעצמם בהירות את תפקידם וחובתם בעולם. וז"ל המסילת ישרים (פרק שלישי): "כללו של דבר, צריך האדם להיות מתבונן בשכלו תמיד בכל זמן, ובזמן קבוע לו בהתבודדו, מה הוא הדרך

האמיתי לפי חק התורה שהאדם צריך לילך בו, ואחר כך יבוא להתבונן על מעשיו אם הם על הדרך הזה או לא, כי על ידי זה ודאי יהיה נקל לו לטהר מכל רע וליישר כל דרכיו, וכמו שהכתוב אומר (משלי ד): פלס מעגל רגליך וכל דרכיך יכוננו."

המסילת ישרים אינו כותב רק שיש חובה להתבונן בשכלו תמיד האם מעשיו הם לפי חק התורה, אלא הוא מוסיף שע"י ההתבוננות יהיה נקל לו לטהר מכל רע וליישר כל דרכיו!

28

מוקד המלחמה ברצון הראשון הארת דרך R. Weissblum P

וכך איתא בסוכה נב. "א"ר אסי: יצה"ר בתחילה דומה לחוש של בוכיא", ומפרש רש"י "עכביש", דהיינו, שיצה"ר דומה לקורי עכביש. "ולבסוף דומה כעבותות העגלה", ומפרש רש"י "ולבסוף, משאדם נמשך אחריו מעט - מתגבר והולך בו", "שנאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה", ומפרש רש"י "בתחילה היו מביאים אותו עליהם (את העון) ע"י חבלים שאינם של כלום". אבל בסוף נהפך הוא ל"חבל עבה, שקושרים בו את הפרה למחרשה".

It is especially significant in light of Rashi's comment that this was Eisav's guardian angel. Was Eisav—or his angel—an idol worshipper? Was he a *talmid chacham*?

Man's Struggle With the Yetzer Hara

The *Kli Yakar* sheds light on this matter. He writes a lengthy explanation of Yaakov Avinu's wrestling match with Eisav's guardian angel, including an explanation of the angel's guise as described in *Chullin*. The gist of his thesis is that this was not a one-time struggle between these two protagonists, but that it represents the ongoing battle that takes place constantly between every Jew and his *yetzer hara*. The *yetzer hara* employs multiple strategies and masks in its efforts to ensnare the Jew in its trap. Its guiding principle is, "All's fair in...war," including disguising itself as the *yetzer hatov*.

Drawing on the same concept, the Chofetz Chaim (*Shemiras Halashon*, vol. 1, unit *HaTorah*, ch. 6) explains Chazal's teaching (*Brachos* 61a) that "the *yetzer hara* sits between the two openings of man's heart": The *yetzer hatov* has a permanent place in the heart, but the *yetzer hara* switches places continually, settling wherever it can best persuade one to follow it at any given moment.¹

The Yetzer Hara Citing Chapter and Verse

This, then, is why Eisav's angel appears to Yaakov Avinu in different guises. This angel is the embodiment of the *yetzer hara*, which continues to struggle and wrestle with every Jew in every generation. Depending on the situation, the *yetzer hara* appears in the form that suits it best, to enable it to win its battles. Sometimes it appears as an idol worshipper—which means that sometimes it is able to make a sin so appealing that it can say, "Go ahead and do it, even though we know it is a sin!"

At other times the *yetzer hara* appears in the guise of a *talmid chacham*. It plants thoughts in a person's heart that persuade him not to perform a particular mitzvah, convincing him that, for a hundred and one reasons, it really would be against the *halachah* to do that mitzvah. This *yetzer hara* sometimes persuades a person to commit an awful sin, convincing him that he is actually fulfilling an important mitzvah in the process. See the *Pri Tzaddik* (*Parshas Beshalach* #10) and the *Shem Mi'Shmuel* (*Parshas Tetzaveh* – *Shushan Purim*).²

Yaakov Avinu's battle with Eisav's guardian angel is the paradigm of our lifelong battle with the *yetzer hara*. Chazal's description of the angel appearing in one of various guises reveals to us one of the *yetzer hara*'s strategies in its struggle to mislead man from the true path.

The Battle for Survival

The fact that the *yetzer hara* is able to employ these strategies presents each of us with an enormous challenge. The Torah relates that Eisav's guardian angel was incapable of overcoming Yaakov Avinu, but once he saw that he would not win the battle, "he touched [Yaakov's] thigh, and [Yaakov's] thigh became sprained while he wrestled with him" (*Bereishis* 32:26). This means that, although the *yetzer hara* did not prevail in his battle with Yaakov, he left a mark nevertheless, and thus we must realize that in our never-ending battle with the *yetzer hara*, the enemy has some degree of influence over us. That influence is its ability to muddle our perceptions so that we are not able to discern whether it is the *yetzer hatov* or the *yetzer hara* pulling us to do or to refrain from doing any particular deed. We rarely recognize the *yetzer hara* when it is appearing to us in the guise of a *talmid chacham*.

From this we can learn that each of us must stand strong in this battle and remain constantly on guard. We must always question ourselves in order to distinguish between the genuine *yetzer hatov* and an impostor. If we remain mindful at all times and try our very best, we will succeed, with Hashem's extraordinary help. As Chazal (*Kiddushin* 30b) interpreted the *pasuk* (*Tehillim* 37:32–33), "The evil one [i.e., the *yetzer hara*] seeks the *tzaddik* and wishes to kill him," but "Hashem will not forsake [the *tzaddik*] in its [i.e. the *yetzer hara*]'s hand."

חז"ל מדמים את היצ"ר לחבלים המושכים את העוון. היצ"ר אינו העוון 4 אלא החבלים המושכים את העוון! בתחילה דקים החבלים כ"כ שכמעט אין לו ממשות. הפיתוי הראשון, החבלים הראשונים המושכים את האדם אל העבירה, הם חבלים שאינם של כלום. חבלים לא מציאותיים כעין מה שהגמ' אומרת (קידושין דף קנ:): שאצל כהמה "קורא לה והיא באה", גם נחשב למשיכה, שמכין שאין לה דעת, אם היא נמשכת אחר קריאת האדם, גם זו משיכה. המשיכה הראשונה שהיצ"ר מושך את האדם, זו משיכה בחבלים דמיוניים בלתי מציאותיים, רק כעין "קורא לה והיא באה".

אדם מרגיש שיש לו משיכה, והאמת היא שהמשיכה הראשונה איננה אלא כמו קורי עכביש המושכים חפץ, שאין להם כח משיכה. היצ"ר קורא לאדם, ואם אין לו דעת הוא נמשך. אחרי שנמשך ומתפתה, נעשה כח המשיכה חזק יותר, עד שנהפך לחבל עבה, ע"י התקבצות רצונות נוספים ע"ג הרצון הראשון ואז הוא ממש כעבותות העגלה, אבל המשיכה הראשונה, במבט אמיתי, אינה מציאותית אלא כפי שרש"י כתב "בתחילה היו מביאים אותו עליהם" וכו', שהאדם מביא את העוון על עצמו, וכפי שהפסוק אומר: "מושכי העוון!"

הסבא מקלם זת"ע (פר' נהר, מחמיר מנה) מעמיד יסוד גדול: כל הנסיונות שבעולם, עיקר קושי ההתגברות עליהם הוא, מחמת שמתווסף רצון על גבי רצון והרצון הראשון הולך ומתחזק. ככל שהרצונות מתקבצים, מתחזק יותר הרצון הראשון והולך ומתעבה, עד שנהיה חבל עבה. אז קשה מאד לחתכו. הרצון הראשון, לפני שנתווספו עליו רצונות נוספים, נוח לשבור. אם האדם יזהר בכל כוחו לכל יוסף כח ברצון הראשון, יוכל לשבור בנקל. כאשר מתפתה הוא לרצון הראשון, מתווספים רצונות ע"ג אותו רצון, היוצרים ציורים של הנאה. הרצון הראשון מתחזק ומתעבה, האברים ננעצים והאדם נכשל ח"ו. מעתה, היכן הוא מוקד המלחמה של האדם? בהרהור הראשון! אם יעמוד כצור נגד ההרהור הראשון — כבר גבר על יצורו.

זוהי מהפכה בכל גישתנו לעבודה. אנו נאבקים כל חייו עם יצורנו. מוקד המלחמה אצלנו הוא — על סף עשיית העבירה או לפני ביטול המצוה, משום כך אנו נוחלים כשלונות. עתה מתגלה, שמקום המלחמה הוא דווקא בהרהור הראשון, בראשית התחלת הפיתוי, שאז הבחירה מסורה בשלמותה ביד האדם לנצח. אם יתפתה לרצון הראשון ויזדהה עמו — יתווספו רצונות ע"ג רצונות, ואז קשה המלחמה עד מאד. כח הבחירה אינו בשלמותו. מבט זה מחייב להעביר את חזית המלחמה למקום שונה לחלוטין, מהמקום בו אנו מנהלים תמיד את המלחמה.

בן מלך על התורה

עוד איתא במדרש שיש אומרים שהיה זה המלאך מיכאל (כ"ד עה, א).

ובילקוט איתא - ויאבק איש עמו יש אומרים מיכאל היה, אמר לו מיכאל ומה אני שאני אחזי מן השרים הראשונים כך עשית לי, ואתה מתירא מעשיו וכו' ויגע בכף ירכו, אמר לו הקב"ה למיכאל יפה עשית שעשית כהן שלי בעל מום, אמר לו רבונו של עולם והלא אני כוהן, אמר לו אתה כוהני ברקיע, והוא כוהני בארץ, מיד קרא מיכאל לרפאל, אמר לו, חברי בבקשה ממך עמוד עמי בצרה, שאתה ממונה על הרפואות, ירד ורפאו' שאתה (ילקוט"ש רמז קלב).

ונראה לכאן, שמאחר שנאבק עמו האיש ונגע בכף ירכו, נחלקו שלושת השיטות הללו, מה היה יסוד הקטרוג שהתעורר אז על יעקב.

והני מ"ד דס"ל שהיו בדמות אנשים רועי צאן וליסטים, משמעות הדבר היינו כמו שאמר חז"ל, משום שהכניס עצמו למקום סכנה, וכמו שנתבאר לעיל.

33

11. R' Chelbo apparently concurs with the opinion recorded in *Yalkut Shimoni* (§132) that identifies the angel who fought with Jacob as Michael, rather than with the position cited above (77 §3) that it was the archangel of Esau (*Matnos Kehunah*; *Yefeh To'ar*, second explanation). *Yalkut Shimoni* explains that Michael was not fighting Jacob out of antagonism. Rather, his purpose was to demonstrate to Jacob that he had no reason to fear Esau, for he was even able to overcome an angel of God (see below, v. 29). *Eshed HaNechalim*, though, suggests that it was the angel Gabriel who was wrestling here with Jacob (see also *Eitz Yosef*,

When the Sar shel Esav, Esav's angel, approaches Yaakov, ready for battle, Yaakov asked, "What's your name?" to which the angel replied, "I have no name. There is no name for fear." Baseless anxiety has no name because it's all in the mind. "But you, who won this battle, will receive a new name, Yisrael." Because Yaakov banished his fear and did what he had to despite his fearful nature, he received a name that personifies victory. *Ki sarisa im Elokim v'im anashim vatuchal* — "For you have striven with the Divine and with man and you have overcome" (Bereishis 32:29).

Every *shachor*, darkness, is followed by *shachar*, morning. *Vayizrach lo hashemesh* — "The sun rose for him" (ibid. 32:32). Very soon, all your fears will be obliterated. Once the morning star will rise in the sky, you will see that you aren't Yaakov anymore. You are Yisrael: the one who won the battle with the angel, the one who conquered his fear in order to come closer to Hashem.

39

והרה"ק המגיד מקוונ'ניק זי"ע מבאר בספרו עבודת ישראל הענין שהקב"ה בורא בכל יום כת מלאכים חדשה לומר שירה, שתכלית בריאתם היא לעורר בחי' אהבת ה' או יראת ה' ודוגמתם בעולם, כדי שעי"כ יתעורר למטה בלב איש ישראלי המדות הקדושות הללו לעבוד בהם ליצר הכל, כי כל מלאך נברא לצורך עבודתו בבחי' אהבה או יראה וכדו', ולכאורה למאי נפק"מ ענין עבודתו הרי אין זה ברשותם כי אם לפי מה שנבראו, אלא ודאי שתכלית בריאתם לעורר את עמך ישראל קבוצי מטה לעבוד להשי"ת כפי מדתם, שהתעוררות הבחינות והמדות למטה היא מכח עבודת המלאכים האומרים שירה.

רלא

שלום

וישלח

נתיבות

ויש להוסיף על דבה"ק דמה שהקב"ה בורא בכל יום חדשים לבקרים כת מלאכים חדשים האומרים שירה, שמעוררים קדושה חדשה לפי ענין ובירור הניצוצין של יום זה, דהנה מוכא ביסה"ע (ח"ד פ"א, ב) בשם האר"י הק', שמיום בריאת העולם יש לכל אדם ואדם יעוד ותפקיד מיוחד, ואין אדם אחד יכול לתקן את מה שחבירו צריך לתקן. וכן בכל יום ויום מיום בריאת העולם והלאה יש יעוד ותפקיד מיוחד ליום הזה, שבאף יום אחר אי אפשר לתקן את מה שצריך לתקן ביום הזה. וזהו פי' ואם לא עכשיו אימתי, שבכל הבירורים של עבודת ה' יש לכל יום ולכל שעה ולכל יחיד יעודים ותפקידים מיוחדים. וזהו הענין שהקב"ה בורא בכל יום כת מלאכים חדשה האומרים שירה, שלכאורה מדוע שלא ישארו המלאכים שאמרו שירה אתמול, אלא מפני שעבודת המלאכים נועדה בכדי לסייע לעבודת ה' של יהודי, ומכיון שלכל יום יש יעוד ותפקיד מיוחד ע"כ צריך לברוא מלאכים בכל יום כדי לסייע ליהודי למלא את יעודו ותפקידו בעבודת ה' המיוחד ליום הזה, שהרי כל מלאך נברא רק לשליחות אחת ואין המלאכים של אתמול יכולים לסייע בעבודה השייכת להיום.

ועפ"ז י"ל גם ענין המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, לשם מה צריך זאת לחדש בכל יום את מעשה בראשית. אלא משום שלכל יום ויום יש יעוד ותפקיד מיוחד, ואין זה כפי הנראה לעין בנ"א שכל הימים שווים, אלא לכל יום נתייחדו ענינים ותיקונים עליונים שא"א לתקנם אלא בו. ומשום כך הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שנותן הקב"ה בכל יום כח התחדשות בבריאיה בכדי שיהודי יוכל להתחדש, שאף אם עד

כה לא התנהג כראוי הרי מהיום הוא מתחדש בתוך ההתחדשות הכללית של הבריאיה ביום זה. ועד"ז

40

שלמה

וישב

רוח

קח

לכל אדם יש תפקיד לתקן חלק מכח הרע שהיה לאדה"ר

מבואר שאדה"ר היה צריך לתקן את כל כח הרע שבעולם, והוא לא עמד בזה. והנה כיון שעדיין כח הרע קיים בעולם, אותו כח הרע שאדה"ר היה צריך לתקן לגמרי, התחלק לחלקים קטנים, וכל אחד ואחד בעולם קיבל חלק מכח הרע הזה ואותו הוא צריך לתקן בעצמו. צדיק מקבל חלק גבוה כפשוטו כדי לתקן, ורשע מקבל חלק קטן ממש כחוט השערה כדי לתקן אותו. כל אחד ואחד חייב לתקן חלק של כח הרע, גם אם הוא קטן, ואפילו הרשע מקבל כחוט השערה, אבל יותר מזה אין לו מה לתקן. ולעתיד לבא יתבטל כח הרע, הצדיק והרשע יוכלו לראות ולדעת מה באמת היה להם לתקן בעולם, הצדיק יראה מה היתה עבודתו כאן,

41

מקום העלייה של כל אדם היא בנקודת מלחמת היצר שלו

יש לכל אחד ואחד עבודה מסוימת, הצדיק מקבל מתחילה עבודה רבה, ואילו הרשע מקבל מתחילה רק עבודה מועטה. והנה, יש לאדם את היצה"ר שלו, והוא נלחם בו ומתעלה בעבודתו, והוא נעשה בעל מדרגה, ואז הוא מקבל התקפה של יצר הרע, כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ונותנים לו עבודה נוספת בתיקון הרע, ואם הוא יתעלה עוד, הוא יקבל עוד יצה"ר. כי כל עבודתו כאן היא מלחמה נגד היצר לתקן את הרע.

This is not an easy task; indeed, Rav Yisrael Salanter is quoted as having said that it is harder to fix a single middah than to learn all of Shas.

In this regard, unfortunately, we find that some people at age fifty are still at the same stage they were at when they were fifteen, with the same middos: anger, jealousy, cowardice, and so on, each person according to his inborn nature. This phenomenon exists even among those who immersed themselves in Torah and mitzvos, for if they did not work to rectify their middos, they cannot possibly have overcome their natural tendencies. These people need to review the words of the Vilna Gaon that we quoted above: *The reason a person is alive is so that he can to correct a middah that he has not yet rectified. Therefore a person must constantly strengthen himself in this regard, and if he doesn't, what purpose is there to his life?*

האדם צריך להכיר את הרוממות שלו

45a

והנה צריך האדם להכיר את הרוממות שלו, כפי שהזכרנו לעיל שזה לעומת זה עשה האלוקים. וכנגד הקדושה, קיימת גם טומאה שהוא צריך לתקן. ולכן צריך האדם להכיר גם את כח הקדושה שלו. ופשוט הוא שיש לכל אחד כח קדושה בטבעו, ואם האדם לא ידע זאת, יהיה לו קשה לעמוד נגד היצה"ר.

וכתב על זה רבינו יונה בשערי תשובה בעיקר החרטה (ש"א אות י') ח"ל והנה הבורא נפח באפי נשמת חיים חכמת לב וטובת שכל, להכירו וליראה מלפניו ולמשול בגוף וכל תולדותיו, כאשר המשילה על שאר בעלי חיים שאינם מדברים, מאשר יקרה בעיניו נכבדה. ע"ש. מבואר בדבריו שהאדם צריך לדעת בתחילת עבודת ה' שלו שיש בו רוממות, ושיש לו נשמה עליונה וקדושה שהקצה האחד שלה נמצא בגופו, אבל הקצה השני שלה מושרש באלוקות, באופן שיש לאדם קשר טבעי עם הקב"ה.

ולאחזה צורך יש לאדם נשמה קדושה? כתב רבינו יונה שהוא להכיר, להכיר את הקב"ה. וכתב עוד רבינו יונה: חכמת לב, גם זה יש לאדם, והוא ליראה מפניו. טובת שכל, גם זה יש לאדם, ולמה? למשול בגופו וכל תולדותיו, והיינו שמכח השכל, יש לאדם יכולת למשול על הגוף.

כל אחד זכה לדברים גבוהים מאד בטבעו, אבל על האדם לדעת שאם הוא יתעלה ויתרומם, גם יצרו יתחזק. אמנם, כאשר הוא מתרומם, יצרו

45b

יש לכלל ישראל הבטחה שבכוחם לנצח במלחמת היצר

יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (סוכה שם). ומרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל למד ממה שאמר 'אינו יכול לו' שיש לכלל ישראל הבטחה שיש בכוחו לנצח במלחמת היצר. דבר זה נלמד מהפרשה הסתומה במאבק של יעקב עם המלאך, הוא שרו של עשיו, שנאמר שם: "וירא כי לא יכול לו" שאינו יכול לנצח את יעקב, "ויאמר שלחני כי עלה השחר" (לפי שהיה צריך לחזור לומר שירד), "ויאמר לא אשלחך" (הוא אחז אותו בידו) "כי אם ברכתני", והוא קרא לו ישראל "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל" (בראשית לב, כט).

ביאור הענין הוא, כיון שיעקב הצליח להתגבר על המלאך, הוא זכה בשם ישראל והיינו שהשם 'ישראל', הוא הבטחה שינצח את כח הרע. וזו הבטחה בין לכלל ובין לפרט, כל עוד בשם ישראל יכונה, במלחמה נגד

* רבי צדוק הכהן זצ"ל היה אומר שאם האדם מרגיש התקפה של יצר הרע בדבר מסוים, עליו לדעת ששם טמון מקום העלייה שלו, ואם הוא יצליח להתגבר על יצרו הרע בדבר הזה, הוא יגדל ויתעלה. אין שום עבודה לכלל ישראל שאין לה שייכות עם תיקון הרע. כל אחד ואחד מעורב במלחמה בין טוב לרע. זה הוא עיקר עבודת האדם.

מרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל ביאר מה שמבואר בתורה שיצחק אהב את עשיו, ורבים תמהו האם יצחק לא ידע מיהו עשיו? איך יתכן שהוא אהב אותו? ואמר מרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל שיצחק ידע היטב מי היה עשיו, אבל עם זאת הוא אהב אותו כי עשיו היה בעצמותו כח הרע, ומכיון שיצחק היה הסמל של מידת הדין, הוא ידע שכל הצלחתו היא המלחמה נגד היצה"ר.

* והוסיף המשגיח זצ"ל שאפילו אם לא היה לנו יצה"ר, היינו צריכים להתפלל שיהיה לנו יצה"ר כדי לכבוש אותו, כי כאן טמון עיקר הצלחתו

של האדם. וכמה שהאדם עסוק במלחמה נגד היצה"ר, באותה מידה הוא יתעלה.

עוד הוסיף המשגיח זצ"ל שיש להגדיר מיהו צדיק ומיהו רשע לפי הנ"ל. והיינו שהצדיק תמיד עומד כנגד יצרו הרע, אך הרשע אינו עומד כנגד היצה"ר. כל מה שהיצה"ר מושך אותו לעשות, הוא עושה, ומכיון שהרשע אינו עומד כנגדו, ברור הוא שיפול. זו היא ההגדרה מיהו רשע. ונמצא שעיקר העבודה ועיקר העלייה הוא לעמוד במלחמה עם כל הכוחות ולהתגבר על היצה"ר.

43

עיקר עבודת האדם היא המלחמה התמידית נגד היצר

* זה הוא מבט חדש על עיקר עבודתנו, ובאמת, אין אנו חושבים כפי הנצרך על המלחמה נגד היצר. אנו חושבים שעיקר העבודה הוא תורה ומצוות, והיצה"ר הוא דבר צדדי שעלול להפריע לנו בעבודה, וזו טעות. עיקר עבודת האדם היא המלחמה התמידית נגד היצר. לפני הכל, עלינו לדעת שיש רע, והוא צריך להיות מתוקן, ויש לכל אחד ואחד את תפקידו ועבודתו בביטול הרע שיש בעולם. ובמקום שיש לו רע ויצר, צריך האדם לדעת שבזה טמון סוד עלייתו. זה הוא תפקידו ושליחותו בעולם.

כאשר שומעים דברים כאלה, יש להיזהר לא להיכנס למצב של עצבנות, עצם העצבנות גם היא מעצת היצה"ר. ונראה שזה באמת היצר הרע המודרני והעכשווי, ועלינו להישמר ממנו ולא לעבוד עבודת השם מתוך עצבנות.

כתוב: (משלי ד, יג) "החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חייך", ופירש הגר"א ז"ל שם ח"ל כי היא חייך, כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה אותו המידה לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק, למד לו חיים, עכ"ל.

מבואר שהאדם חי בעולם אך ורק כדי לתקן את המידות שהוא עדיין לא תיקן. ולכן, על האדם להתחזק ולא להרפות בתורה ובמוסר. ואם הוא

אינו מתקן את הרע שיש לו לתקן, למד לו חיים. והוא כמו שביארנו שכל יחיד ויחיד צריך לתקן את כח הרע שיש לו לתקן בעולם, עד שלעתיד לבא הקב"ה יבטל לגמרי את כח הרע. הרי שכל עבודתו של האדם היא סביב המלחמה נגד היצה"ר תמיד. וכפי השיעור שהאדם יתעסק במלחמה נגד היצר, כך הוא יתעלה.

45b

היצר, "כי שרית עם אלוקים" (פי', הכוחות הרוחניים של הרע) "ועם אנשים" (פי', הרע שיש בעולם) "ותוכל" (פי' זו הבטחה שתוכל להתגבר).

* הבטחה זו מותנית בזה שהאדם 'בא ליטהר', אז 'מטהרין אותו'. זו היא עבודתו בעולם ע"י תורה ומוסר. ואם האדם יתרומם, הוא יזכה לסייעתא דשמיא. "ותוכל", ועל ידי זה הוא ינצח במלחמה.

ושאלו יעקב הגידה מה שמך, וענה לו
למה זה תשאל לשמי, וי"ל כי שמעתי
מאמור דצ"ל (במוצש"ק פרשת וישלח שנת
חש"ב לילה אחת לפני פטירתו), שכל אדם בא
לעוה"ז עם שליחות שצריך לקיים
ולמלאות, וזה מרומז בהשם שקורים לו
אבל אם גומר שליחותו אז אין לו עוד מה
לעשות בעוה"ז וצריך לעזוב עוה"ז, אבל
יכולים ליתן לו עוד שליחות חדש לעשות
בעוה"ז, ולכן לפעמים עושים שינוי השם
שנותנים לו שם חדש שמרומז בו
השליחות החדשה שימשיך לעשות
בעוה"ז, אבל באמת אין צריך ליתן לו שם
חדש, אלא באותו שם עצמו יש ללמוד

פירוש יותר עמוק, ועי"ז יש לו שליחות
חדש, וכן ה"י אצל יעקב אבינו שמתחילה
ה"י שמו יעקב, ואח"כ נשתנה שמו ע"י
המלאך לשם ישראל, כי שרית עם אלקים
ואנשים ותוכל, שנצח את המלאך, אבל
אח"כ בבואו לבית אל, שם אמר לו ה'
ששמו ישראל, והפירוש הוא שהוא נעשה
שר כביכול על א-ל היינו על השי"ת כביכול,
כי הקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה, וצדיק
גוזר והקב"ה מקיים [וזה סוד קריאת
"קוויטעל" שמסתכל הצדיק בה"קוויטעל"
ורואה שם ושם אמו, ומהיכן יודע מי הוא,
אבל צדיק יכול לראות הפירוש של שם
האדם, וכל אדם לפי מצבו משתנה הפירוש
בהשם, וא"כ שייך שיהיו ב' בני אדם
שנקראים בשם אחד, ורואה הצדיק כתוב
דבר אחר לגמרי בכל "קוויטעל"].

וזה עיקר התביעה שהקב"ה דורש
ומבקש מן האדם, להיות מעורר את
רצונו בכל כוחו ולחפש את השי"ת, ואף

כאשר החושך מכסה פניו והוא מרגיש
שלבד קשה כאבן והרגשותיו קרים כקרח,
אעפ"כ הוא יעשה את שלו לדרוש את
ה' כפי כוחו, כי לפעמים בשעה שאינו
מרגיש את האור מפתה אותו השטן,
שלמחר כאשר יזכה ל'מוחין גדולות'
יקיים המצוות, אבל עכשיו בעת החושך
מותר לו להתרשל מעט מעבודתו, אבל
האמת אינה כן, שאם לא עכשיו אימתי,
ואם לא יתחזק ויתגבר על יצרו לא
יתחיל לעולם, כי היום יאמר לך עשה

כך מחמת טירדה זו, ולמחר יאמר עשה
כן בגלל סיבה אחרת, ובזאת יתחזק
האדם, שרק בימי שלמה המלך זכו בני
ישראל למנוחה ושלווה כמו שנאמר
(מלכים א' ה. ה) "וישב יהודה וישראל
לבטח איש תחת תחת גפנו ותחת תאנתו",
אבל בשאר השנים היו טרודים על
המחיה ועל הכלכלה איש ואיש
בהפרעותיו ומכאוביו, ולשם כך ברא
הקב"ה את העולם שמתוך כל הנסיונות
הללו יעבוד אותו בלב שלם.

וזהו תשובה גמורה, להישאר לעולם
בבחינת "איש מלחמה" אף בעת ירידה
דהא כך היא בריאת העולם בעליות
וירידות לצורך עליות, לכן אסור לאדם
ליפול ברוחו כשיש לו בחינת ירידה, וזו
גם כוונת הכתוב "שובה ישראל עד ה'
אלקין", לשאוף ולצפות לשוב עד השי"ת,
ולא להרפות אפילו בעת כשלון ותבוסה.

ראיה ברורה ליסוד זה אפשר להוכיח
מן הכתוב בפרשת וישלח, שיעקב אבינו
התאבק עם שרו של עשו במשך כל
שעות הלילה, וכאשר עלה עמוד השחר
כתיב (בראשית לב. כט) שאמר לו שרו של

עשו "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם
ישראל, כי שרית עם אלהים ועם אנשים
ותוכל", ולכאורה היה לו טפי לקרוא לו
בשם "מיכל" שהרי ניצח יעקב את
היצה"ר, וכמו שנאמר "ותוכל", ומדוע
נקרא "ישראל" על שם המלחמה, אין זה
אלא שעיקר רצון וחפץ השי"ת הוא
שיצא האדם לזירת המלחמה ויעשה כל
אשר בכוחו לעשות כדי לנצח ולהצליח,
אולם התוצאה שלאחריה אינה עיקר
ותכלית.

וגרמז גם בנוסח ההגדה של פסח
"רשע מה הוא אומר, מה העבודה הזאת

48

וכמאמר צדיקים שדייקו בלשון המדרש (שה"ש רבה פרשה ה. ב כעין לשון זה) "פתחו לי
פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", ולכאורה אם כבר פתח
האדם את הפתח הקטן כחודו של מחט הוה ליה למימר "ואני אפתח לכם הפתח
כפתחו של אולם", אך מכאן נראה, שאינו מוכרח כלל שירחיב הקב"ה את הפתח
שהתחיל האדם לפתחו, אלא פותח כנגדו פתח מצד אחר ושונה לגמרי, וזהו יסוד
האמור, שכאשר האדם עושה את שלו זוכה לסייעתא דשמיא במעשה ידיו, ולכן אף
אם נדמה לו שבדבר הזה אי אפשר לו בשום אופן להתגבר, אעפ"כ יעשה הוא את
שלו והקב"ה יפתח לו פתח ממקום אחר, ויראה ברכה במפעליו. אמנם הני מילי כאשר
הוא פותח פתח "כחודו של מחט", וכפי שפירש הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זי"ע.

לכאורה ראוי להבין מפני מה נהגו להפסיק בקריאתו השם באמצע התפלה
שמבקשים "קיים את הילד הזה", והיה לנו להקדימו או לאחריו, גם היה לנו לומר
"ונקרא שמו" לשון הווה, שכעת מתחילים לקרוא שמו, ולא "ויקרא שמו" רק על
העתיד, גם מלת "בישראל" מיותר, שהרי מובן מאליו שבישראל יהו קורין לו
בשם זה ולא באומות העולם.

• אמנם כל זה הוא תפלה להבורא יתברך, על פי מה שכתב בבאר מים חיים,
[פרשת בראשית] שהשם הנקרא לאדם בעת הוולדו הוא מאת הקב"ה, כאשר שהוא
שמו למעלה, והוא חיותו של אדם כל ימיו.

ובתנ"י בספרים הקדושים שעל ידי מעשיו הטובים נמשך ונדבק באדם נפש
דקדושה, ונשאר בו השם הקדוש שנקרא בו למעלה, ובוה פירש ק"ו הייטב לב
זי"ע [פרשת שמות] לפרש אמרם ו"ל, שלא שינו את שמם, היינו שלא קלקלו
מעשיהם, ולא המשיכו על עצמם נפש דסמרא אחרא אשר עי"נ נשתנה השם
דקדושה לשם דסמרא אחרא, אלא נשארו בשם שנקראו בו בשורשם למעלה
מסמרא דקדושה.

וזהו שמבקשים ויקרא שמו בישראל, לשון עתיד, שהשם אשר הוא שמו
למעלה ישאר בו תמיד, ואנו מתפללין שכל ימי חייו יקרא שמו הזה, גם למטה
בישראל, ולא ישתנה בחינת השם על ידי מעשים רעים ח"ו, רק על ידי מעשיו
הטובים יתקיים בו תמיד שמו הקדוש, ולעולם יהיה רבוק בשורשו כאשר הוא
שמו למעלה.

וכספר מורה הנבוכים (ב מב) נאמר כי הפרשה כלל
ופרט. אמר הכתוב תחלה כי נראה אליו השם
במראה הנבואה, ואין היתה המראה הזאת, כי נשא עיניו
במראה והנה ג' אנשים נצבים עליו. ויאמר אם נא מצאתי
חן בעיניך, וזה ספור מה שאמר במראה הנבואה לאחד
מהם הגדול שבהם. ואם במראה, לא נראו אליו רק אנשים
אזכרים בשר, איך אמר "וירא אליו ה'", כי הנה לא נראה
לו השם לא במראה ולא במחשבה, וככה לא נמצא בכל
הנבואות, והנה לדבריו לא לשה שרה עונות, ולא עשה
אברהם בן בקר, וגם לא צחק שרה, רק הכל מראה, ואם
כן בא החלום הזה ברוב ענין כחלומות השקר, כי מה
תועלת להראות לו כל זה:

וכן אמר (שם) בענין "ויאבק איש עמו" (להלן לב כה)
שהכל מראה הנבואה. ולא ידעתי למה היה צולע על
דרכו בהקיץ, ולמה אמר (להלן לב לא) כי ראיתי אלהים פנים
אל פנים ותנצל נפשי, כי הנביאים לא יפתחו שימותו מפני
מראות הנבואה. וכבר ראה מראה גדולה ונכבדת מזאת, כי
גם את השם הנכבד ראה פעמים רבות במראה הנבואה (עיין
להלן כח יג. יא. ג.)